

ПАМ'ЯТКА

для військовослужбовців та
працівників Збройних Сил
України

П Р А В И Л А
ДОБРОЧЕСНОЇ ПОВЕДІНКИ
ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

ЩО ТАКЕ КОРУПЦІЯ?

КОРУПЦІЯ – використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

КОРУПЦІЙНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ – діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНЕ З КОРУПЦІЄЮ – діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені Законом України «Про запобігання корупції» вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

(ст. 1 Закону “Про запобігання корупції”)

В ЧОМУ ПРОЯВЛЯЮТЬСЯ КОРУПЦІЙНІ ДІЯННЯ?

- ▶ Зловживання владою або посадовим становищем, перевищення влади або посадових повноважень та інші посадові злочини, що вчинюються для задоволення корисливих чи інших особистих інтересів або інтересів інших осіб.
- ▶ Розкрадання державного, колективного або приватного майна з використанням посадового становища.
- ▶ Незаконне одержання матеріальних або інших благ, пільг та інших переваг.
- ▶ Одержання кредитів, позичок, допомоги, придбання цінних паперів, нерухомості або іншого майна з використанням пільг чи переваг, не передбачених законодавством, або на які особа не має права.
- ▶ Неправомірне вигода (хабарництво).
- ▶ Здійснення безпосередньо та через посередників або підставних осіб підприємницької діяльності з використанням влади чи посадових повноважень, а також пов'язаних з ними можливостей;
- ▶ Сприяння з використанням посадового становища фізичним і юридичним особам у здійсненні ними підприємницької та іншої діяльності з метою незаконного одержання за це матеріальних або інших благ, пільг та інших переваг;
- ▶ Неправомірне втручання з використанням посадового становища у діяльність інших державних органів чи посадових осіб з метою перешкоджання виконанню ними своїх повноважень чи домагання прийняття неправомірного рішення;
- ▶ Використання інформації, одержаної під час виконання посадових обов'язків, у корисливих чи інших особистих інтересах, необгрунтована відмова у наданні відповідної інформації, несвоєчасне її

- надання, надання недостовірної чи неповної службової інформації;
- ▶ Надання необґрунтованих переваг фізичним або юридичним особам шляхом підготовки і прийняття нормативно-правових актів чи управлінських рішень;
 - ▶ Протегування з корисливих або інших особистих інтересів у призначенні на посаду особи, яка за діловими і професійними якостями не має переваг перед іншими кандидатами.

Корупційні діяння можуть бути вчинені також в інших формах, що потребують додаткової кваліфікації відповідно до чинного законодавства.

ДО ЯКИХ КАТЕГОРІЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЦИВІЛЬНОГО ПЕРСОНАЛУ МІНОБОРОНИ І ЗСУ ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО?

Суб'єкти, на яких поширюється дія Закону “Про запобігання корупції”:

1. Особи, уповноважені на виконання функцій держави:
 - **військові посадові особи ЗСУ**, крім військовослужбовців строкової військової служби;
 - **посадові та службові особи інших державних органів** (до них відносяться цивільні посадовці органів військового управління, військових навчальних закладів, установ і організацій ЗСУ).
2. Особи, які для цілей цього Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави:
 - **посадові особи юридичних осіб публічного права** (до них відносяться посадовці підприємств, установ і організацій, які належать до сфери управління Мініборони);
3. Особи, які:
 - постійно або тимчасово **обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків**;
 - **не є службовими особами та перебувають з підприємствами, установами, організаціями в трудових відносинах** у випадках, передбачених Законом “Про запобігання корупції” (до таких суб'єктів відносяться особи, які укладають трудовий договір (контракт) чи одноразовий цивільно-правовий договір).

(ст. 3 Закону “Про запобігання корупції”)

ЯКІ ЗАБОРОНИ І ОБМЕЖЕННЯ ВСТАНОВЛЕНО АНТИКОРУПЦІЙНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ?

- ⊗ **Забороняється використовувати службове становище всупереч інтересам служби з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб.** (ст. 22 Закону "Про запобігання корупції")

Заборона стосується, у тому числі, протиправного використання будь-якого державного майна або коштів у приватних інтересах. Використання військового майна регламентовано Законом від 21.09.1999 № 1075-XIV «Про правовий режим майна у ЗСУ», Законом від 21.09.1999 № 1076-XIV «Про господарську діяльність у ЗСУ» та постановою КМУ від 25.07.2000 № 1171 (редакція від 30.09.2015) «Про затвердження переліку видів господарської діяльності, здійснення якої дозволяється в/ч ЗСУ».

- ⊗ **Забороняється прийняття подарунків у зв'язку з виконанням функцій держави та від осіб, що перебувають у підпорядкуванні** (ст. 23 Закону "Про запобігання корупції")

Державним посадовим особам дозволено:

- подарунки, які відповідають загально визначеним уявленням про гостинність;
- якщо вартість одноразового подарунка не перевищує одну мінімальну заробітну плату, встановлену на день прийняття подарунка;
- якщо сукупна вартість подарунків від однієї особи (групи осіб) протягом року не перевищує двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки.

Особливі правила щодо офіційних дарунків (під час візитів, урочистостей, інших офіційних заходів) затверджено постановою КМУ від 16.11.2011 р. № 1195.

⊘ Забороняється сумісництво та суміщення публічної служби з іншою оплачуваною діяльністю
(ст. 25 Закону “Про запобігання корупції”)

Заборона не поширюється на:

- а) викладацьку, наукову і творчу діяльність;
- б) медичну практику;
- в) інструкторську та суддівську практики зі спорту.

⊘ Обмежується спільна робота близьких осіб в умовах прямого підпорядкування один одному
(ст. 27 Закону “Про запобігання корупції”)

Пряме підпорядкування – відносини прямої організаційної або правової залежності підлеглої особи від її керівника, в тому числі через вирішення питань:

- а) прийняття та звільнення з роботи;

- б) застосування заохочень, дисциплінарних стягнень;
- в) надання вказівок, доручень;
- г) здійснення контролю. (ст. 1 Закону “Про запобігання корупції”)

Близькі особи – особи, які спільно проживають, пов’язані спільним побутом і мають взаємні права та обов’язки із суб’єктом, зазначеним у ч. 1 ст. 3 Закону (крім осіб, взаємні права і обов’язки яких із суб’єктом не мають характеру сімейних), у т. ч. особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі, а також, незалежно від зазначених умов:

- 1) чоловік, дружина,
- 2) батько, мати, вітчим, мачуха,
- 3) син, дочка, пасинок, падчерка,
- 4) рідний брат, рідна сестра,

- 5) дід, баба, прадід, прабаба,
- 6) внук, внучка, правнук, правнучка,
- 7) зять, невістка,
- 8) тесть, теща, свекор, свекруха,
- 9) усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням згаданого суб'єкта. (ст. 1 Закону "Про запобігання корупції")

Закон "Про військовий обов'язок і військову службу", ст. 20 "Прийняття на військову службу за контрактом". Військові посадові особи не можуть перебувати з близькими особами у відносинах прямої організації та правової залежності підлеглої особи від її начальника, у тому числі через вирішення (участь у вирішенні) питань прийняття на службу, звільнення зі служби, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, надання вказівок, доручень, контролю за їх виконанням.

ЩО ТАКЕ КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ?

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ – суперечність між приватним інтересом особи та її службовими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття особою рішень чи вчинення дій під час виконання цих повноважень.

(ст. 1 Закону “Про засади запобігання і протидії корупції”)

ПОТЕНЦІЙНИЙ КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ – наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи не вчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

РЕАЛЬНИЙ КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ – суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи не вчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

ПРИВАТНИЙ ІНТЕРЕС – будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, включаючи ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях.

(ст. 1 Закону “Про запобігання корупції”)

ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ

У разі виникнення конфлікту інтересів під час виконання службових повноважень військова посадова особа зобов'язана негайно доповісти про це своєму безпосередньому начальникові. Безпосередній начальник військової посадової особи зобов'язаний вжити всіх необхідних заходів, спрямованих на запобігання конфлікту інтересів, шляхом доручення виконання відповідного службового завдання іншій посадовій особі, особистого виконання службового завдання чи в інший спосіб, передбачений законодавством.

(ст. 20 Закону "Про військовий обов'язок і військову службу")

Як діяти в умовах конфлікту інтересів?

ОСОБА, яка перебуває в умовах конфлікту інтересів має:

- ▶ не пізніше наступного робочого дня повідомити керівника про наявний конфлікт інтересів;
- ▶ утриматись від вчинення дій (прийняття рішень) в умовах реального конфлікту інтересів;
- ▶ самостійно вживати заходів щодо врегулювання конфлікту інтересів;
- ▶ звернутись за роз'ясненнями до уповноваженого підрозділу з питань запобігання корупції.

БЕЗПОСЕРЕДНІЙ КЕРІВНИК (керівник органу):

- ▶ протягом двох робочих днів приймає рішення щодо врегулювання конфлікту інтересів;
- ▶ повідомляє особу про прийняте рішення;
- ▶ письмово інформує про рішення уповноважений підрозділ з питань запобігання корупції.

ЯК ДІЯТИ У РАЗІ НАЯВНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНОГО ДІЯННЯ?

У конкретних обґрунтованих випадках підозри у корупції необхідно негайно звертатися до контактної особи з питань запобігання корупції та повідомляти безпосереднє керівництво. Іноді обставини вимагають вжиття негайних заходів з Вашого боку для недопущення приховування інформації, збереження наявних доказів протиправних дій, тощо.

Такими заходами можуть бути:

- ▶ уникнення безпідставної передачі іншим особам документів, матеріалів або справ;
- ▶ обмеження доступу інших осіб до робочого приміщення, службових матеріалів, робочих засобів, носіїв інформації.

Обсяг і форми цих заходів доречно визначати з огляду на конкретну ситуацію.

У всякому разі Вам слід чітко визначитись у таких питаннях:

- ✓ Що трапилось?
- ✓ Де і коли конкретно це трапилось?
- ✓ Що зробили або не зробили причетні особи?
- ✓ Для кого це важливо і чому?
- ✓ Хто знає про інформацію, яку Ви повідомляєте?
- ✓ Чому Ви вважаєте, що цей випадок має бути розслідуваний?
- ✓ Які додаткові відомості, документи, інша інформація є у Вашому розпорядженні?

ПАМ'ЯТАЙТЕ!

У разі повідомлення про порушення антикорупційного законодавства Закон захищає Вас як викривача.

ХТО ВИЗНАЄТЬСЯ ВИКРИВАЧЕМ?

Це особа, яка надає допомогу в запобіганні і протидії корупції, за умови надання достовірної інформації про порушення Закону іншою конкретною особою.

ЯКІ ЗАХОДИ ЗАХИСТУ ГАРАНТУЄ ДЕРЖАВА?

- ✓ Забезпечення конфіденційності відомостей про особу-викривача.
- ✓ Застосування технічних засобів спостереження і контролю.
- ✓ Видача спецзасобів індивідуального захисту.
- ✓ Зміна місця роботи або навчання.
- ✓ Заміна документів, зміна зовнішності, переселення.
- ✓ Закритий судовий процес.

КОЛИ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ЗАХИСТ?

У разі загрози життю, здоров'ю, житлу, майну викривача або близьких осіб.

(ст. 53 Закону "Про запобігання корупції", Закон "Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві")

ПАМ'ЯТАЙТЕ!

Закон дозволяє здійснювати повідомлення про порушення антикорупційного законодавства без зазначення авторства, тобто анонімно.

(ст. 53 Закону "Про запобігання корупції")

ЯКІ ВИМОГИ ДО АНОНІМНОГО ПОВІДОМЛЕННЯ?

- ✓ Інформація стосується конкретної особи.
- ✓ Фактичні дані можуть бути перевірені.

ЯК ЗДІЙСНИТИ АНОНІМНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ?

- ▶ На спеціальні телефонні лінії (телефони довіри).
- ▶ Через офіційні веб-сайти державних органів.
- ▶ Засобами електронного зв'язку.
- ▶ Під час анонімного анкетування.
- ▶ Іншими доступними засобами.

КОНТАКТИ ДЛЯ ПОВІДОМЛЕНЬ ПРО КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ (ТЕЛЕФОНИ ДОВІРИ)

Міністр оборони України

+38(044) 226-20-15
admou@mil.gov.ua

Перший заступник Міністра оборони України

+38(044) 235-72-18
admou@mil.gov.ua

Заступник Міністра оборони України – керівник апарату

+38(044) 235-68-59
zvermou@ukr.net

Заступник Міністра оборони України

+38(044) 236-21-08

“Гаряча лінія” для звернень громадян до начальника Генерального штабу – Головнокомандувача ЗСУ

+38(044) 454-45-73

“Гаряча лінія” з питань запобігання та виявлення корупції у ЗСУ

+38(044) 454-73-07

Інші номери “гарячих ліній” для вирішення проблемних питань вказано у розділі “Контакти” офіційного веб-сайту Міноборони за адресою: <http://www.mil.gov.ua/kontakti/garyacha-liniya.html>

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ

Кримінальний кодекс України передбачає такі склади корупційних злочинів:

- ▶ зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права (ст. 364-1)
- ▶ зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2)
- ▶ прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368)
- ▶ підкуп службової особи юридичної особи публічного права (ст. 368-3)
- ▶ підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4)
- ▶ пропозиція або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369)
- ▶ зловживання впливом (ст. 369-2)

Злочинами, пов'язаними з корупцією, можуть бути також:

- ▶ втручання службової особи у здійснення виборчою комісією її повноважень (ч. 4 ст. 157)
- ▶ порушення порядку фінансування виборчої кампанії кандидата, політичної партії (ст. 159-1)
- ▶ втручання в діяльність працівника правоохоронного органу (ст. 343)
- ▶ втручання у діяльність політичного діяча (ст. 344)
- ▶ зловживання владою або службовим становищем (ст. 364)
- ▶ перевищення влади або службових повноважень (ст. 365)
- ▶ перевищення повноважень службовою особою юридичної особи приватного права (ст. 365-1)
- ▶ службове підроблення (ст. 366)
- ▶ незаконне збагачення (ст. 368-2)
- ▶ втручання в діяльність судових органів (ст. 376)

Діяння, передбачені Кримінальним кодексом України, якщо вони вчиненні службовою особою з метою одержання неправомірної вигоди:

- ▶ нецільове використання бюджетних коштів (ст. 210) ▶ видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження до бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону (ст. 211)
- ▶ розголошення комерційної або банківської таємниці (ст. 232)
- ▶ незаконне використання інсайдерської інформації (ст. 232-1)
- ▶ передача або збирання відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, яка знаходиться у володінні держави (ст. 330)
- ▶ зловживання владою або службовим становищем (ст. 364)
- ▶ наперед незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою (ст. 371)
- ▶ винесення суддею наперед неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови (ст. 375)
- ▶ зловживання військовою службовою особою владою або службовим становищем (ст. 423)

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

За вчинення особою умисного діяння, що містить ознаки корупції, за законом встановлено:

- ▶ кримінальну,
- ▶ адміністративну,
- ▶ цивільно-правову,
- ▶ дисциплінарну відповідальність.

Передбачено такі види покарань:

- ▶ Штраф (у розмірі від 50 до 1500 неоподаткованих мінімумів доходів громадян)
- ▶ Конфіскація майна
- ▶ Позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю
- ▶ Виправні роботи (до 2 років)
- ▶ Арешт (від 3 до 6 місяців)
- ▶ Обмеження волі (від 2 до 5 років)
- ▶ Позбавлення волі (від 2 до 12 років)

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ

Кодексом про адміністративні правопорушення України передбачено такі адміністративні правопорушення, що пов'язані з корупцією:

- ▶ порушення обмежень щодо сумісництва або суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4)
- ▶ порушення обмежень щодо одержання подарунка (пожертви) (ст. 172-5)
- ▶ порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6)
- ▶ порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів (ст. 172-7)
- ▶ незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172-8)
- ▶ невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172-9)
- ▶ неправомірною відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності (ст. 212-3)

ПОРАДИ ЩОДО ДОБРОЧЕСНОЇ ПОВЕДІНКИ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

ПАМ'ЯТАЙТЕ!

Доброчесність – це Ваша репутація та імідж підрозділу. Станьте прикладом нетерпимості до проявів корупції.

Своєю поведінкою давайте зрозуміти, що не тільки не будете самі приймати участі у корупційних діяннях, але й не будете приховувати таких діянь з боку своїх колег.

Негайно повідомляйте керівництву про спроби втягнути Вас у корупційні діяння. Це допоможе уникнути будь-якої підозри в корупції.

Не створюйте в оточуючих враження, що Ви відкриті для "невеликих ознак уваги". Рішуче відхиляйте прохання про послуги, які суперечать Вашим службовим обов'язкам.

Працюйте так, щоб Вашу роботу можна було в будь-який момент перевірити. Ваша діяльність повинна бути прозорою та зрозумілою для керівництва, колег та інших осіб.

Чітко відокремлюйте службову діяльність від свого приватного життя. Перевіряйте чи немає конфлікту інтересів між Вашими службовими обов'язками та приватними інтересами. Уникайте спроб третіх осіб перенести службові контакти у сферу приватного життя.

Відмовтеся від виконання роботи за сумісництвом, якщо це суперечить вимогам законодавства або інтересам служби.

Участь у корупційних злочинах загрожує позбавленням волі, знищує Вашу позитивну репутацію, шкодить авторитету держави!

НЕ РИЗИКУЙТЕ!!!

РЕКОМЕНДАЦІЇ КЕРІВНИКУ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Ви маєте бути прикладом для своїх підлеглих.

Ваша поведінка і увага мають велике значення для запобігання корупції.

Проявляйте активність і далекоглядність у сфері керівництва та контролю за підлеглими. Особлива увага чіткому розподілу сфер відповідальності, прозорості завдань співробітникам та забезпеченню належного контролю.

До причин та умов, що сприяють корупції, належать, зокрема:

- ▶ недостатній контроль за службовою діяльністю підлеглих
- ▶ беззастережна довіра окремим співробітникам (працівникам з вузькою спеціалізацією, "ветеранам", тощо)
- ▶ надмірне психологічне навантаження на працівників, які обіймають посади з підвищеним корупційним ризиком
- ▶ негативний приклад прийняття подарунків керівництвом
- ▶ безкарність осіб, яких викрито у скоєнні корупційних дій, що формує почуття всездозволеності у інших.

Ви можете протидіяти корупції.

1. Навчайте та інформуйте про небезпеку корупції.

Використовуйте Пам'ятку про добросчесну поведінку. Постійно обговорюйте у колективі питання, пов'язані із забороною незаконних винагород та подарунків, інших корупційних проявів.

2. Впроваджуйте організаційні заходи для запобігання корупції.

Чітко визначайте коло завдань Вашим підлеглим і, у разі необхідності, обмежуйте сферу прийняття ними рішень. Забезпечте прозору структуру повноважень, обмежуйте прийняття рішень "на власний розсуд", візування документів. При виконанні суміжних завдань формуйте робочі групи. Особлива увага напрямкам роботи, де існують підвищені корупційні ризики.

Там, де це можливо, реалізуйте принцип "багато очей", включаючи і власну сферу відповідальності. Практикуйте

створення “прозорих офісів” для прийому відвідувачів, супровід окремих співробітників іншими службовцями на зустрічі. Якщо через об’єктивні причини це зробити неможливо, то організуйте проведення контролю через невеликі інтервали часу.

Застосовуйте новітні організаційні заходи управління персоналом.

- 1. У сферах, де існують великі корупційні ризики, періодично здійснюйте ротацію персоналу.**
- 2. Відмова від такої ротації допустима у виняткових випадках (наприклад, робота потребує фахових знань, що здобуваються роками).**

Для цих працівників встановіть особливо ретельний контроль з боку керівництва. Практикуйте зміну робочих місць співробітників або приміщень у яких вони постійно працюють (змінювати завдання та сферу відповідальності при цьому необов’язково).

- 3. Запобігання корупції вимагає піклування про своїх підлеглих.**

Не забувайте про підвищену небезпеку для осіб, які працюють у сферах з високим ризиком проявів корупції. Діалог з підлеглими — перший крок до піклування про них.

Звертайте увагу на робочі та приватні проблеми своїх підлеглих. Будьте особливо уважним, якщо відомо про фінансові проблеми когось із співробітників (наприклад, схильність до дорогих хобі, які складно фінансувати лише за рахунок заробітної платні, або у співробітника є велика заборгованість). Запобігайте призначенню таких осіб на посади з високими корупційними ризиками.

- 4. Контроль як спосіб керівництва.**

Не забувайте, що в корупції немає тих, хто скаржитися. Запобігання корупції залежить від Вашої уважності та поінформованості Ваших співробітників. Хибне уявлення про корпоративний стиль керівництва, позиція потурання “маленьким слабкостям” підлеглих наражають на корупційну небезпеку.

Тому поставте собі на меті:

- ✓ оптимізувати контроль за виконавською дисципліною (наприклад, шляхом запровадження повторного розгляду справи у підрозділі);
- ✓ уникати відокремлення працівників або їх переходу на повністю автономний режим роботи;
- ✓ приділяти особливу увагу проявам/ознакам корупції;
- ✓ проводити періодичну перевірку дотримання процедур щодо прийняття рішень та їх виконання;
- ✓ підвищувати кваліфікацію та поінформованість підлеглих щодо запобігання корупції.